

GENÇ AKADEMİSYEN'DEN MEKTUP “BİTKİ İLE BÖCEK ARASI BİR TÜR: ASİSTAN”

*Fatih ERTUGAY**

*H*er şeyin kendine has bir doğası olduğu herkesin malumu. Asistanlığın (*genç akademisyen'* çok kibar ancak mevcut şartlarda bir o kadar da naif ve bence geçerliliği olmayan bir adlandırma) evrenselleştirilebilir bir doğasının söz konusu olup olmadığı, bir önceki önermenin kesinliği oranında tartışmalı. En azından Türkiye örneğinde bunun böyle olmadığını söylemek mümkün. Basitinden, şu an çeşitli akademik unvanlar taşıyan geçmişin *genç asistanları*, çoğu zaman şimdiki *genç asistanların* kimi serzenişleri karşısında, “*siz çok rahatsızsınız, biz, hocaların faturalarını öder, çantalarını taşırdık*” türünden açıklamalar getirmektedirler. Çanta taşımak ve fatura ödemekle akademisyenlik arasındaki bağlantı bir kenara, zamane genç akademisyenlerine zımni olarak bunun önerilmesi ve onların da “*olur mu öyle şey, bunların benim akademik çalışmalarım ve niteliğimle ne ilgisi olacak*” şeklinde karşılık vermeleri, genelleştirilebilir bir asistanlık doğasının ihtimal dışı olduğunu gösteren örneklerden biridir. Bu ne-

* Arş. Gör. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü

denle Muhafazakâr Düşünce'nin bu sayısında yayınlanacak olan genç akademisyen (!) yazılarının da genelleştirilebilir bir asistanlık doğası ya da durumuna işaret etmediğini, yalnızca geniş bir sorunlar manzumesinden bir parça olduğunu hatırd tutmak gerekmektedir, iyi örnekleri hatırd tutmamız gerektiği gibi.

Akademik bir sendrom olduğu, hatta bunun akademisyenlerin günlük sohbetlerine bile yansıdığı sık sık dile getirildiği, "giriş yapma" faslı geçtikten sonra başlıktaki ifadenin şeceresine ve anlamına geçebiliriz. Akademik kariyer açısından orta uzunlukta sayılabilecek asistanlık yaşamımda, gerek kendimin gerekse de diğer asistanların sorunlarını dile getirme ve mümkün olursa (ki hiç mümkün olmadı) çözüm bulma gayretlerim esnasında, yüksek bir akademik ve idari unvandan "asistanların işi doktora yapmak değildir, esas olarak bunun dışındaki her şeydir" şeklinde bir uyarı alınca, hayli tecrübeli ve yaşça ilerlemiş bir başka hocamıza bu konudaki üzüntümü ve hayal kırıklığımı dile getirmiştım. O da, durumu özetleyen ve akademideki algıyı resmeden (genelleştirmek belki abartı olur ama gözlemler bunu gösteriyor) veciz cümlesini kurmuştu: "Asistan, maalesef bitki ile böcek arası bir tür olarak görülmekte". Sonra kendi kendime bu sözün ne ifade ettiği üzerine düşündüm. Kendi akademik/asistanlık yaşam tecrübem doğrultusunda yaptığım değerlendirmelerim ilginçti. Ancak bu sözü kullanan büyüğümüzün, anlatmak istediğiyle benim değerlendirmelerimin örtüşüp örtüşmediği de başka bir meseleydi.

Değerlendirmelerim bitki ile böcek arası bir tür olmanın öncelikle iki algıya tekabül ettiğini göstermekte: Birincisi hiçbir gerçek ve kabul edilmiş türe ait olmamak, yani geçişken ve zamana göre değişken bir tür olmak. Bunun anlamı şu: Asistanlığın değer izafe edilen bir yönünün ve niteliğinin olmaması veya bu nitelikte görülmemesi. İkincisi, örneğin sıpanın ileride eşek ya da buzağının ileride öküz olma ihtimali bile varken, bir ara geçiş formunun, hiçbir şey olmayan bir türün geleceği ve gelecek için ifade ettiği bir anlamının olmayışdır. Asistanlığın değer izafe edilen bir nitelikte görülmemesi üzerine elbette ki, çok şeyler söylenebilir. Sözü fazla uzatmak istemediğimden, algının bu birinci boyutunda, özellikle ve özetle kadim usta-çırak ilişkisinin ya öldüğü ya da ölmek üzere olduğu gerçeğinin anlaşılması gerektiğini düşünüyorum. Zira bu ilişki, çırak ilişkisine dönüşmüş ya da dönüşmektedir. İkinci boyut ise, asistanların akademinin gelecek ütopyasında taşıdıkları ya da taşımadıkları yerle ilgili. Bu algı içerisinde asistanların birer *kirtasiye memuru* olarak görül-

düklerini söylemek abartı mı olacaktır? Hâlbuki asistanlar sadece assistant/yardımcı/muavin değillerdir. Onlar, aynı zamanda geleceğin hocalarıdır. Başka bir ifadeyle postun, cübbenin, kürsünün varisleridir, geleceğidirler. Dolayısıyla postun, cübbenin, kürsünün gönül rahatlığıyla bırakılabileceği vasıf ve kalitede asistanlar olabilmemizin imkân ve şartlarının oluşturulması elzem değil midir? Bunun aksine akademik yaşamdan nefret ettirilip, bezgin, bıkkın ve yılgın insanlar haline getirilmektedirler. Diğer yandan usta-çırak ilişkisinin işletildiği durumlar da bile, bu ilişkinin çoğu durumda içeriden işleyen bir iktidar ilişkisi şeklinde açık olmayan bir muhtevaya sahip olduğunu söylemek de yanlış olmayacaktır. Oluşturulan bu iktidar-tabiyet ilişkisi zamanla bir baskı ve tahakküm biçimine evrilmekte, ve yine zamanla genç asistanların kendi benliklerini sınırlayan, kişiliklerini aşındıran daha da kötüsü kendi özlerine yabancılaşmalarına yol açan otomatik bir baskı ilişkisine dönüşmektedir. Dahası bu etki, yalnızca akademik yaşamla sınırlı kalmakta handiyse özel hayatın her alanında kendini hissettirmektedir. Dolayısıyla öğretme ve eğitime işlevi, çalıştırma ve sömürme biçimini *alabilmektedir* (burada ihtiyatlı bir ifade kullanmayı pek çok nedenden dolayı tercih ettim).

Usta-çırak ilişkisi olarak kabul ettiğimiz hoca-asistan ilişkisinin bir başka boyutu da, asistanın hangi hocanın rahle-i tedrisi önünde diz çökeceği bilmecesidir. Çünkü mesela, herkesin aynı anda aynı noktaya farklı tohumlar ektiği ya da ekmeye çalıştığı bir tarladan sağlıklı bir ürün alınamayacağı aşikârdır. Örneğin hem mısır, hem buğday, hem de arpa ekilen bir yerden ne mısır, ne buğday ne de arpa hasat edilir. Bu anlamda lisansüstü eğitime devam eden asistanlar, ders aldıkları ya da almadıkları hocaların, gerek kendi akademik ilgileri doğrultusunda yönlendirme çabaları ve gerekse de akademide hiç eksik olmayan kendi aralarındaki anlaşmazlıklarda asistanların taraf olmalarını beklemeleri gibi durumlar, hangi rahlenin önünde diz çökmüş olunursa olunsun olayı *tedris* olmaktan çıkarmaktadır. Kaldı ki, bir vazifeler cümbüşü (en iyisi *keşmekeşi* demek olur) arasında, yani hocanın, bölümün ve fakülte yönetiminin arasından sıkışan asistanların (asistanların lisansüstü eğitimlerinin asli bir iş olarak görülmediğine yukarı değinilmişti), her yerde olmakla hiçbir yerde olmamak arasında savrulduklarını, bir anlamda herkesin olmak ya da hiç kimsenin olmamak arasında bir nevi *Yedi Kocalı Hürmüz* sendromu yaşadıklarını söylemek abartı olmayacaktır. Sonuçta

ortaya çıkan ise ilgisizlik ve yalnız bırakılmışlık hissi, dolayısıyla kadere kahretme¹.

Akademik sergüzeşt-i hayatımı(zı)n kısa bir özeti olabilecek bu yazıyı bir soruyla bitirmek istiyorum. Yine malumunuz, böceklerin küçük canlılar da olsalar ruhlarının olduğu, buna karşılık bitkilerin ruhu olmadığı varsayılır. Acaba başlıkta sözle ima edilmek istenen, asistanların kendilerine ait bir ruhlarının/boyutlarının olamayacağı, bunun kaçınılmaz ve inkâr edilemez bir zorunluluk olarak görülmesi gerektiği midir? ▽

¹ Buradaki en can alıcı soru, bütün bunlara rağmen, birileri niçin hâlâ asistanlık yapmakta ısrar ediyorlar, sorusudur. Açıkçası bütün bu analiz yeteneğime (!) rağmen bu sorunun cevabını kendime verebilmiş değilim. Çok bilinmeyenli bir denklemle karşı karşıya olduğumuzu zannediyorum...